

PRVNÍ CELOREPUBLIKOVÉ SETKÁNÍ DIDAKTIKŮ NĚMČINY NA GOETHE-INSTITUTU V PRAZE

Z iniciativy Goethe-Institutu v Praze a Informačního centra Německé akademické výměnné služby (Informationszentrum des Deutschen Akademischen Austauschdienst) se uskutečnilo ve dnech 25. a 26. listopadu 2016 první setkání didaktiků němčiny z celé České republiky. Konalo se v prostorách Goethe-Institutu v Praze a stanovilo si v první fázi za cíl především vzájemné seznámení didaktiků němčiny z různých univerzit a představení hlavního těžiště práce a výzkumu na těchto institucích v oblasti didaktiky němčiny.

Konference se účastnili didaktikové a didaktičky němčiny z pedagogických a/nebo filozofických fakult univerzit v Brně, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Opavě, Ostravě, Praze a Ústí nad Labem a také za pořádající instituce dr. Christiane Güntherová z Goethe-Institutu v Praze a dr. Christof Heinz z Informačního centra Německé akademické výměnné služby DAAD v Praze.

Konference byla rozdělena do dvou dnů. Po úvodním představení všech účastníků pronesla prof. dr. Claudia Marie Riehlová z Univerzity Ludvíka Maxmiliána v Mnichově přednášku s názvem *Perspektivy vícejazyčnosti: výzkum — vzdělávací politika — didaktika*. Prof. Riehlová je ředitelkou Ústavu pro němčinu jako cizí jazyk na Univerzitě v Mnichově (Institut für Deutsch als Fremdsprache — více na: <http://www.daf.uni-muenchen.de/index.html>) a také ředitelkou Mezinárodního centra pro výzkum vícejazyčnosti (více na: <http://www.ifm.daf.uni-muenchen.de/index.html>).

Pro zvolení správného postupu při výuce cizích jazyků je pochopení podstaty práce mozku, uchovávání a vybavování si informace, jakožto spojitosti a rozdíly při osvojování si mateřského a cizích jazyků naprosto klíčové. Téma bylo tedy zvoleno velmi přílehavě vzhledem k charakteru posluchačů, tj. didaktiků němčiny. Úvodem této přednášky zazněly základní informace k pojmu vícejazyčnosti (dělení vícejazyčnosti podle různých kritérií, rozdíly v definici pojmu). Následoval nástin problematiky výzkumu vícejazyčnosti, a to jak z pohledu kognitivní psychologie, výzkumu mozku, tak i výzkumu osvojování jazyků a sociolingvistiky. Z představených výsledků výzkumů vyplývá, že vícejazyční mluvčí jsou schopni lépe koncentrovat svou pozornost a při kreativních úkolech jsou originálnější. Byl u nich prokázán větší nárůst šedé kůry mozkové v odpovědných částech mozku. Ohledně uložení jednotlivých jazyků v mozku bylo dokázáno, že mladší vícejazyční mluvčí (kteří jsou vystaveni dvoujazyčnosti do tří let svého věku) využívají pro oba jazyky tutéž oblast mozku (jazyky se překrývají), zatímco starší mluvčí (od věku 9 let a později) ukládají každý jazyk do jiné mozkové oblasti (jazyky tak existují v mozku vedle sebe). I když jsou jednotlivé jazyky uloženy vedle sebe, jsou velmi propojené. Nedochozí k „vypnutí“ jednoho jazyka, pokud aktuálně užíváme druhý. Vědomosti z jednoho jazyka působí pozitivně také na propojení s vědomostmi z jazyků dalších. Jde především o kolokace, obsahově související slova (např. barvy), slova, která jsou si podobná ve více jazycích, a často používané překladové ekvivalenty. Jedná se tedy o potvrzení doporučení vyplývajících z konektivistické teorie.

Všechna zjištění, která byla zmíněna a diskutována, by tedy bylo vhodné využít při výuce cizích jazyků. Jednou z nabízených možností je *Schlüsselwortmethode* (metoda založená na zapamatování si slovíček pomocí vytvoření si představy, která

spojuje slova v cizím jazyce a mateřštině / dalším cizím jazyce, např. angl. *rope* a něm. *Raupe*). Další je pak využívání interlingválních paralel, z čehož těží především jazyky příbuzné, např. němčina jako běžný druhý cizí jazyk po angličtině. Těží se z podobností ve slovní zásobě, v hláskovém systému nebo i v gramatických strukturách. Výsledky výzkumů pak přinášejí vcelku očekávaná doporučení, aby při výuce dalších jazyků byl využíván potenciál jazyků již osvojených. Přestože se tento požadavek zdá logickým a samozřejmým, nutno dodat, že výukové materiály a výuka samotná tyto závěry výzkumu reflektují dosud jen velmi málo. Je tedy na učitelích samotných, aby se tento nedostatek pokusili napravit.

Nutno podotknout, že některé z výsledků výzkumu, které byly zmíněny, se již staly součástí evropské jazykové politiky (požadavek na učení se minimálně dvěma a více cizím jazykům, požadavek na osvojování si cizích jazyků co nejdříve, nejlépe už u malých dětí apod.).

Druhý den byl zahájen podrobnějším představením jednotlivých účastníků, jejich pracovišť, projektů, na nichž pracují, a specifik jejich výuky v programech učitelství němčiny. Jednalo se o velmi pestrou paletu informací. Kromě informativního charakteru této části však byla diskutována některá ožehavější témata, např. rozdělení akreditací učitelství pro základní a střední školy mezi pedagogické a filozofické fakulty, koncepčnost jednotlivých programů a nabídek apod.

V následném bloku představila dr. Christiane Güntherová, ředitelka Goethe-Institutu v Praze, program DLL — Deutsch lehren lernen. Jedná se o desetidílný kurz dalšího vzdělávání pro učitele němčiny, který probíhá pod vedením tutorů z Goethe-Institutu pravidelně každý půlrok (vždy k jednomu tématu). Kurz sestává z několika týdnů intenzivního e-learningového studia a dvou prezenčních setkání na Goethe-Institutu v Praze za účelem prezentace připraveného projektu. Kurz je vhodný pro všechny učitele němčiny, kteří chtějí dále rozvíjet své znalosti a dovednosti při výuce němčiny. Goethe-Institut nabízí didaktikům němčiny a jednotlivým fakultám připravujícím budoucí učitele také možnou budoucí spolupráci na projektu DLL. Didaktikové mohou absolvovat kurz pro tutorů a multiplikátory k projektu DLL a Goethe-Institut na základě smlouvy s fakultou umožní využití již hotových materiálů (učebnice i e-learningové materiály) také na jednotlivých fakultách. Materiály je možné využít jak pro doplnění výuky didaktiky němčiny u prezenčních studentů, tak u jakýchkoli kurzů v kombinované formě, tedy např. u kurzů celoživotního vzdělávání pro učitele. Spolupráce s vysokými školami v České republice na této bázi dosud funguje jen na Slezské univerzitě v Opavě pod vedením Jany Nálepové.

Cílem setkání didaktiků bylo navázat na tradici, která dlouhá léta přiváděla didaktiky němčiny z celé republiky ke společnému stolu. Němčina jako druhý nejčastěji vyučovaný cizí jazyk po angličtině v České republice potřebuje cílenou podporu. Poslední sociolingvistické výzkumy ukazují, že poptávka po němčině značně stoupá. Aby bylo možné ji uspokojit, je třeba vychovat dobré učitele. Tento proces může probíhat úspěšně jen tehdy, pokud o své práci budou didaktikové němčiny vzájemně vědět, podporovat se a spolupracovat. Tomuto cíli by měla sloužit i budoucí setkání didaktiků němčiny, která se budou konat 2× ročně právě na Goethe-Institutu v Praze.